

SPIS TREŚCI

Przedmowa	9
Wykaz skrótów i objaśnienia symboli	13

DZIAŁ PIERWSZY

WPROWADZENIE DO PROBLEMATYKI PRAWNEJ OCHRONY ŚRODOWISKA

Rozdział I

Ochrona środowiska w świetle niektórych podstawowych dokumentów i strategii działania ONZ	17
§ 1. Istota problemu o zasięgu ogólnosiwiatowym, który stał się przedmiotem zainteresowania na forum ONZ – na XXIII sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych 3 grudnia 1968 r.	17
1. Co to jest środowisko i dlaczego wszyscy musimy je chronić?	17
2. Co sprawiło, że problemy ochrony środowiska stały się przedmiotem zainteresowania na najwyższym forum Organizacji Narodów Zjednoczonych w dniu 3 grudnia 1968 r. i jakie jest znaczenie podjętej na tym forum rezolucji w sprawie ochrony środowiska?	20
§ 2. Raport Sekretarza Generalnego ONZ U Thanta „Człowiek i Jego Środowisko” z 26 maja 1969 r. i jego wpływ na upowszechnienie idei ochrony środowiska na całym świecie	28
§ 3. Rola i znaczenie konferencji sztokholmskiej ONZ na temat ochrony środowiska z 1972 r.	32
1. Uwagi ogólne	32
2. Zasady Deklaracji Konferencji ONZ w Sztokholmie w sprawie naturalnego środowiska człowieka, przyjętej 16 czerwca 1972 r.	33
3. Postęp w prawodawstwie i oficjalne stanowisko państw Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej po konferencji sztokholmskiej	38
4. Instytucjonalne podstawy polityki ochrony środowiska realizowanej przez ONZ	39
§ 4. Rozpoczęcie nowej ery zrównoważonego rozwoju z wymogami ochrony środowiska – dokumentami przyjętymi na Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój” w Rio de Janeiro i na Światowym Szczycie Zrównoważonego Rozwoju w Johannesburgu	40

1. Dokumenty przyjęte na Posiedzeniu Plenarnym Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój” w Rio de Janeiro 14 czerwca 1992 r.	40
2. Dokumenty przyjęte na Światowym Szczycie Zrównoważonego Rozwoju (WSSD) w Johannesburgu (26 sierpnia–4 września 2002 r.)	47
Zagadnienia do dyskusji i pytania kontrolne	50

Rozdział II

Rola polityki i prawa w zarządzaniu ochroną środowiska, z uwzględnieniem naukowych podstaw tego zarządzania, opartych na dokumentach ONZ	51
---	-----------

§ 1. Rola polityki i prawa w ochronie środowiska jako podstawowej funkcji państwa w świetle ogólnoświatowej strategii ochrony środowiska ONZ oraz doświadczeń praktyki wybranych systemów prawnych (USA i Unii Europejskiej), opartych na koncepcji ustrojowej demokratycznego państwa prawa	51
1. Rola polityki i prawa w ochronie środowiska jako podstawowej funkcji państwa w świetle ogólnoświatowej strategii ochrony środowiska opartej na dokumentach ONZ	51
2. Polityka i prawo służące realizacji celów i zadań ochrony środowiska jako podstawowej funkcji państwa w systemie prawnym demokratycznego państwa prawa	57
3. Zagadnienie stosunku polityki do prawa w praworządnym państwie i przykłady realizacji celów i zadań ogólnoświatowej ochrony środowiska ONZ wybranych systemów prawnych – USA i Unii Europejskiej, opartych na koncepcji ustrojowej demokratycznego państwa prawa	59
§ 2. Podstawowe funkcje prawa w ochronie środowiska	62
1. Funkcja organizacyjna	62
2. Funkcja reglamentacyjno-ochronna	65
3. Funkcja ochrony praw podmiotowych	65
4. Funkcja stymulatora procesów gospodarczych	68
5. Funkcja wdrażania postępu technicznego	69
6. Funkcja represyjna prawa	70
7. Funkcja ochrony walorów lub zasobów środowiska o znaczeniu ponadpaństwowym	72
§ 3. Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego jako jedno z podstawowych zadań realizacji polityki ochrony środowiska przy respektowaniu zasady zrównoważonego rozwoju	72
§ 4. Obowiązek wspierania badań naukowych i nowe wyzwania pod adresem nauki dotyczące rozwiązywania współczesnych problemów zrównoważonego rozwoju z wymogami ochrony środowiska	78
1. Cele, zadania i obszary działań nauki, zalecane w Agendzie 21 państwom członkowskim Narodów Zjednoczonych	78

2. Nowe gałęzie wiedzy służące rozwiązywaniu współczesnych problemów ochrony środowiska i ich interdyscyplinarny charakter	82
Zagadnienia do dyskusji i pytania kontrolne	97

DZIAŁ DRUGI

POLSKIE PRAWO OCHRONY ŚRODOWISKA. ZARYS CZĘŚCI OGÓLNEJ

Rozdział III

Prawo ochrony środowiska, jego cechy, struktura i niektóre podstawowe ustalenia terminologiczne	101
§ 1. Stosowalność i wieloznaczność pojęcia „prawo ochrony środowiska”	101
§ 2. Ustalenia terminologiczne dotyczące niektórych podstawowych pojęć prawnych: „środowisko”, „ochrona środowiska”, „uciążliwość” i „zagrożenia”	104
1. Pojęcia „środowisko” i „ochrona środowiska”	104
2. Pojęcia „uciążliwość” i „zagrożenia środowiska”	106
§ 3. Podstawowe cechy prawa ochrony środowiska	107
Zagadnienia do dyskusji i pytania kontrolne	113

Rozdział IV

Główne składniki obowiązującego porządku prawnego w dziedzinie ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem kompleksowej regulacji prawnej (u.p.o.ś.)	115
§ 1. Charakterystyka ogólna wielowarstwowej budowy obowiązującego porządku prawnego w dziedzinie ochrony środowiska	115
§ 2. Główne składniki obowiązującego porządku prawnego ochrony środowiska	116
1. Konstytucyjne podstawy ochrony środowiska	116
2. Prawnomiędzynarodowe podstawy ochrony środowiska	122
2.1. Ratyfikowane umowy międzynarodowe	122
Zagrożenia zmianami klimatu, spowodowane: emisją substancji toksycznych lub innych substancji, wydzielaniem ciepła (gazów cieplarnianych) w ilościach i stężeniu przekraczających zdolność regeneracyjną środowiska naturalnego	123
Ochrona mórz i środowiska morskiego przed degradacją, spowodowaną zanieczyszczeniami pochodzącymi z lądu i ze statków oraz zatapianiem odpadów i innych substancji	124
Ochrona zwierząt i roślin gatunków zagrożonych wyginięciem dla zachowania różnorodności biologicznej oraz ochrona światowego dziedzictwa naturalnego i kulturalnego	127

Zagadnienia udziału społeczeństwa w ochronie środowiska, prawa dostępu do informacji oraz dokonywania ocen oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym	135
Uwagi ogólne dotyczące tworzenia warunków do przestrzegania umów międzynarodowych jako źródła powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej	136
2.2. Wspólnotowe prawo ochrony środowiska Unii Europejskiej	140
a) Charakterystyczne cechy ukształtowanego porządku prawnego	140
b) Główne składniki strukturalne obowiązującego systemu prawnego	145
c) Proces przystosowawczy polskiego prawodawstwa do wymogów członkowskich UE	157
3. Przepisy ustawy – Prawo ochrony środowiska 27 kwietnia 2001 r. (u.p.o.ś.)	161
4. Przepisy szczególne (<i>lex specialis</i>) regulujące sprawy ochrony środowiska, o których informują normy odsyłające ustawy ogólnej (<i>legi generali</i>) u.p.o.ś. lub które są zawarte w innych ustawach lub ich aktach wykonawczych, regulujących zagadnienia z zakresu ochrony środowiska w rozumieniu art. 3 pkt 3 i 39 u.p.o.ś.	178
5. Przepisy odrębne (nazywane też <i>przepisami związkowymi</i>) regulujące sprawy ochrony środowiska	180
6. Normy techniczne	183
7. Akty prawa miejscowego	184
Zagadnienia do dyskusji i pytania kontrolne	186

Rozdział V

Uwagi ogólne na temat ukształtowanego i obowiązującego obecnie polskiego prawa ochrony środowiska oraz wynikające z nich wnioski natury metodycznej co do organizacji procesu dydaktycznego w zakresie ochrony środowiska, opartej na podstawach prawnych	187
--	------------

§ 1. Uwagi ogólne na temat ukształtowanego i obowiązującego obecnie polskiego prawa ochrony środowiska	187
§ 2. Wnioski natury metodycznej co do organizacji procesu dydaktycznego w zakresie ochrony środowiska, opartej na podstawach prawnych	200

BIBLIOGRAFIA	203
---------------------------	------------

SUMMARY	213
----------------------	------------